

PRIEBEH ROJENIA LYKOŽRÚTA SMREKOVÉHO A LYKOŽRÚTA LESKLÉHO V ROKU 2012

Andrej Gubka • Jozef Vakula • Christo Nikolov
• Juraj Galko

Úvod

Monitoring lykožrúta smrekového a lykožrúta lesklého začal v roku 2008 a okrem roku 2010 prebiehal každoročne až doteraz. Cieľom monitoringu bolo zistiť predovšetkým priebeh rojenia týchto dvoch významných druhov podkôrneho hmyzu v jednotlivých rokoch. Využitá k tomu bola sieť feromónových lapačov inštalovaných podľa jednotných pravidiel a kontrolovaných v rovnakom časovom období v priebehu sledovaných rokov. Zaznamenané boli určité rozdiely v priebehu rojenia lykožrúta smrekového a lykožrúta lesklého v priebehu sezóny.

Metodika

V rokoch 2008, 2009, 2011 a 2012 boli na území Slovenska v správe Lesov SR, š. p., Banská Bystrica inštalované lapače na lykožrúta smrekového (*Ips typographus*) a lykožrúta lesklého (*Pityogenes chalcographus*). Umiestnené boli vždy k novej porastovej stene v smrekových porastoch charakteristických pre danú oblasť. Vzdialenosť od prevádzkových lapačov musela byť minimálne 50 m. Lapače mali byť inštalované v súlade s STN 48 2711. Kontroly lapačov boli vykonávané vždy v pondelok alebo utorok párneho týždňa a to od 18., resp. 20. týždňa, až do 38. týždňa. To pokrýva obdobie približne od začiatku mája až do polovice septembra. Údaje o odchytoch boli pravidelne zasielané na NLC-LVÚ Stredisko LOS Banská Štiavnica.

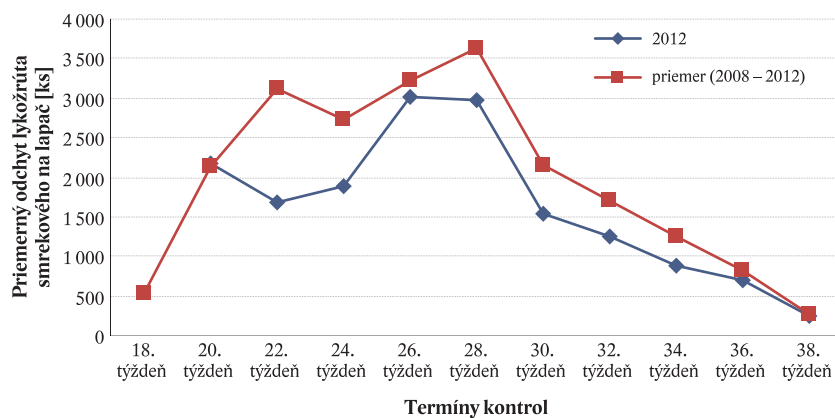
Výsledky

Rojenie lykožrúta smrekového sa v roku 2012 začalo koncom apríla. Väčšie množstvo údajov však máme až z kontroly z polovice mája (14. – 15. 5. 2012 – 20. týždeň). Pri tejto kontrole je priemerné množstvo odchytených jedincov na lapač takmer totožné s celkovým priemerným odchytom za obdobie monitoringu (v rokoch 2008, 2009, 2010 a 2012). Pokles v odchytoch sme zaznamenali pri kontrole v 22. týždni (zahŕňa druhú polovicu mája). Pokles bol pravdepodobne spôsobený chladnejším počasím s výskytom prízemných mrazov. Dňa 28. mája boli dokonca v niektorých oblastiach zaznamenané krúpy (SHMÚ, 2012). Mierny nárast v odchyte sme zaznamenali pri nasledujúcej kontrole, avšak odchyty boli stále značne podpriemerné. Zvyšný priebeh rojenia bol porovnateľný s priemerom za sledované obdobie. Vrchol rojenia bol zaznamenaný v 26. a 28. týždni (druhá polovica júna začiatok júla). Nasledoval pokles letovej aktivity až do polovice septembra, keď sme na mnohých lokalitách zaznamenávali minimálne až nulové odchyty.

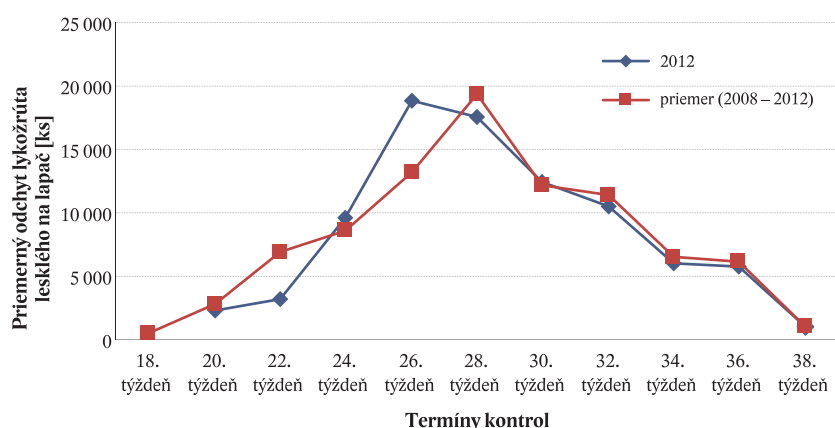
Priemerné odchyty na lapač v roku 2012 boli nižšie ako celkové priemerné odchyty za monitorované obdobie (obr. 1).

Priebeh rojenia lykožrúta lesklého v roku 2012 (obr. 2) je porovnateľný s priemerným priebehom rojenia za monitorované obdobie. Významnejší rozdiel zaznamenávame len pri kontrole v 26. týždni, keď sme zaznamenali vrchol rojenia lykožrúta lesklého v roku 2012. Ten na základe porovnaní s priemernými odchytmi za celé sledované obdobie monitoringu, nastal skôr. Mierny, avšak štatisticky nevýznamný pokles sme zaznamenali pri nasledujúcej kontrole.

Celkovo sa rojenie v roku 2012 významnejšie neodlišovalo od údajov o priebehu rojenia lykožrúta lesklého z predchádzajúcich rokov monitorovania.



Obrázok 1. Priebeg rojenia lykožrúta smrekového v roku 2012 v porovnaní s dlhodobým priemerom rokov 2008, 2009, 2011 a 2012



Obrázok 2. Priebeg rojenia lykožrúta lesklého v roku 2012 v porovnaní s dlhodobým priemerom rokov 2008, 2009, 2011 a 2012

Záver

Priebeg rojenia lykožrúta smrekového a lykožrúta lesklého sa v roku 2012 významnejšie neodlišoval od priemerného priebehu rojenia za monitorované obdobie (roky 2008, 2009, 2011 a 2012). Najvyššie odchvy boli zaznamenané v 26. a 28. týždni, čo zodpovedá druhej polovici júna a začiatku júla. Rovnako ako po minulé roky, aj teraz bolo jarne rojenie lykožrúta smrekového intenzívnejšie ako jarne rojenie lykožrúta lesklého, ktorého aktivita stúpala len pozvoľne (GUBKA, 2012). Znižujúce sa priemerné odchvy lykožrúta smrekového naznačujú mierny úbytok škodcu v sledovaných oblastiach. Naopak, množstvá odchvytených jedincov lykožrúta lesklého naznačujú určitú stagnáciu populácie, čo môže pri vhodných klimatických podmienkach znamenať zvýšenie škôd spôsobených týmto škodcom v nasledujúcich rokoch.

Podakovanie

Tento článok bol vytvorený realizáciou projektu *Prognosticko-informačné systémy pre zvýšenie efektívnosti manažmentu lesa*, na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Literatúra

GUBKA, A., VAKULA, J., NIKOLOV, CH., GALKO, J., 2012: Monitoring of *Ips typographus* L. and *Pityogenes chalcographus* L. swarming activity in Slovakia. In: *Zborník z IUFRO konferencia*, Palanga, Lithuania 10–14 September 2012, p. 34-35.

STN 48 2711 Ochrana lesa proti hlavným druhom podkôrneho hmyzu na smreku.

SHMÚ, 2012: Slovenský hydrometeorologický ústav, agrometeorologické a fenologické informácie, 2012.

Ing. Andrej Gubka, PhD.

*Národné lesnícke centrum - Lesnícky výskumný ústav Zvolen, Lesnícka ochranná služba, Lesnícka 11,
SK – 969 23 Banská Štiavnica, e-mail: gubka@nlcsk.org*

